

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІЇ

Актуальність теми дослідження. Як відомо, без знання минулого неможливо побудувати майбутнє. Більшість подій сьогодення пов'язані з проблемою формування української нації та держави. Наприклад, чому серед нас немає єдності? З якої причини Схід та Захід так відрізняються одне від одного? Як так сталося, що «брані народи» зараз фактично ворогують? На більшість з цих питань можна буде дати відповідь після прочитання даної статті. **Мета дослідження** – дослідити історію формування сучасної української нації та визначити основні проблеми. **Об'єкт дослідження** – українська нація. **Предмет дослідження** – проблематика формування української нації.

Завдання дослідження: розглянути основні історичні процеси формування української нації, проаналізувати причинно-наслідкові зв'язки, визначити основні проблеми. Нація – найвища органічна форма суспільного зв'язку, що виникає на підставі усвідомлення спільності походження (споріднення), мови, культури, історичних традицій і спільної мети в державно-політичних змаганнях [1, с. 1104]. Українська нація починає формуватися в XIX ст. Велику роль у її розвитку відіграє інтелігенція, яка несе інформацію в інші верстви населення. Наприклад, «Енеїда» І. Котляревського (1798 р.) стала початком нового етапу в літературі, оскільки була першим твором, написаним живою українською мовою. Не менш вагому роль відіграла «Історія Русів» (1846 р.), яка пропагувала ідею ствердження права кожного народу на самостійний державний розвиток [2, с. 156]. Національну ідею поширювали члени Кирило-Мефодієвського братства, зокрема М.Костомаров, П.Куліш, М.Гулак, Т.Шевченко. В умовах тогочасної залежності України від Російської імперії за будь-які прояви патріотизму негідних владі заарештовували та розвозили по концтаборах Сибіру. Натомість в Австрійській імперії до підконтрольних територій ставилися набагато полюблявіше, тому національне відродження на західноукраїнських землях мало не лише культурний, а й політичний характер. Очолило рух духовенство, зокрема І.Могильницький, який у Перемишлі в 1816 р. створив освітнє товариство галицьких греко-католицьких священників. Продовжила їх діяльність «Руська трійця», до якої належали молоді студенти богослов'я М.Шашкевич, І.Вагилевич та Я.Головацький. Вони збирали фольклор і готували збірки до друку народною мовою, але найбільшим досягненням був альманах «Русалка Дністровая», видана в 1837 р. у Буді (Будапешті). Цей твір став політичним маніфестом українського національного руху, пропагував ідеї власної державності та єдності [2, с. 167]. У 1848 році в Галичині та Буковині скасували кріпацтво. Це одна з основних причин заснування 2 травня 1848 у Львові першої політичної організації українців – Головної Руської Ради, яка стала ініціатором видання єдиної українськомовної газети – «Зорі Галицької». Внаслідок війни Російська й Австро-Угорська імперії ослабли. Поразки на фронті, харчові труднощі, погане становище робітництва, вороже ставлення малоземельного селянства до великої власності, національні суперечності стали приводом до соціалістичної революції в Росії. Серед загального заворушення Тимчасовий Уряд поступово втрачав свій престиж [3, с. 500]. Це дало змогу 17 березня 1917 року створити в Києві Українську Центральну Раду – своєрідний український парламент, осередок національно-демократичного руху. 23 червня Рада видала I Універсал, який проголошував автономію України. II Універсал, датований 16 липня, був «кроком назад». УЦР відмовлялася від самочинного прийняття автономії та мала чекати рішення Всеросійських Установчих зборів. Проти цього виступили самостійники. Їхня спроба встановити контроль над Києвом була придушена військами Тимчасового уряду. Авторитет ЦР впав, а момент максимального національного піднесення було втрачено. Ні III Універсал, який 20 листопада проголошував Українську Народну Республіку як рівноправну частину Росії, ні IV, що 22 січня 1918 засвідчив незалежність УНР, не мали на народ сильного впливу. Як наслідок, 8 лютого більшовики окупували Україну. 14 грудня влада перейшла в руки Директорії. У цей час у Львові ведуться бої між поляками й українцями за відповідні території. 13 листопада 1918 р. проголошена Західноукраїнська Народна Республіка. Найбільшою заслугою ЗУНР і Директорії був Акт злуки – об'єднання українських земель (22 січня 1919 р.). На жаль, держава недовго залишалася єдиною. Внаслідок Варшавського (1920) та Ризького (1921) договорів Західна Україна остаточно стала частиною Польщі. 30 грудня 1922 р. Східна Україна ввійшла до складу СРСР як Українська Соціалістична Радянська Республіка. Найбільше утисків зазнала українська нація за більшовицького тоталітаризму. Внаслідок політики воєнного комунізму в країні настала криза. Про це може свідчити масовий голод 1921-1923 рр. Через протести більшовики були змушені тимчасово покращити умови життя людей. В Україні та в інших республіках Радянського Союзу стали впроваджувати неп. Також проводилася політика «коренізації» (для УСРР – українізації). Почали викладати в школах і вишах, а також видавати пресу й книги рідною мовою, вивчати історію, традиції. Якщо більшовики розвиток української науки й культури розглядали з погляду своїх політичних планів, то громадянство бачило в цьому національну справу і використовувало всі можливості для більших досягнень, не зважаючи на більшовицькі настанови і, здебільшого, всупереч їм. Великих успіхів в цьому досягли завдяки співпраці діячів старшого покоління (Грушевський, Єфремов та інші) з молоддю [4, с. 548]. На жаль, у 1928 р. неп було відкинуто, натомість розпочалася радянська модернізація: форсована індустріалізація, насильницька колективізація, ідеологізація суспільного й культурного життя [2, с. 310]. У літературі та мистецтві впроваджувався соціалістичний реалізм, розпочалися масові репресії. Влада знищувала найкращих представників українства, «промивала мізки», підірвала генофонд нації. Найстрашнішим злочиним сталінізму проти українського народу був Голодомор 1932-1933 рр. Західна Україна в цей час перебувала під владою Польщі. Звичайно, там теж були мовні утиски, колонізація, осадництво, але порівняно з політикою СРСР ставлення було значно краще. Лише в 1939 році західноукраїнські землі ввійшли до складу УРСР. У 1953 помер Сталін. Після нього, звичайно, продовжувався терор, але репресій було набагато менше, про що свідчать такі рухи, як дисидентство та шістдесятництво. Звичайно, лише в 1991 році, зі здобуттям незалежності, українська нація змогла вільно розвиватися.

Висновок. Отже, основна причина того, що Захід та Схід так відрізняються одне від одного – різні умови формування населення. Справді, влада в Австро-Угорщині та Польщі ліберальніше ставилася до підконтрольних територій, ніж у Російській імперії чи СРСР. Таким чином, національний рух у західних землях мав більше можливостей для розвитку. Крім того, стає зрозуміло, що Росія завжди зазіхала на території України.

Список використаних джерел

1. Онацький С. Українська Мала Енциклопедія. Кн.9: Літери На–Ол. Буенос-Айрес, 1962. С. 1104-1105.
2. Історія України. Комплексне видання для підготовки до ЗНО 2019. Тернопіль, 2019. С. 155-364.
3. Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-1). Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. Т. 2. С. 498-527.
4. Енциклопедія українознавства. Загальна частина (ЕУ-1). Мюнхен, Нью-Йорк, 1949. Т. 2. С. 543-566.